

עתונות המחתרת של הסוציאליסטים והמהפכנים היהודים במזרח אירופה עד 1917

אברהם גרינבוים

הפוליטית. כשלונם הוא אולי חלק מכשלון הטריטוריאליזם בכלל לאחר הצהרת בלפור.

בסוציאליסטים המאורגנים במסגרת יהודית התחרו גם המפלגות הסוציאליסטיות-מהפכניות הכלליות, שלא ראו בעין יפה פעילות יהודית "בדלנית". אלו, ובמיוחד המפלגה הסוציאליסטית הפולנית (פפ"ס) והמפלגה הסוציאלי-דמוקרטית הרוסית, שלחו את פעיליהן היהודים להפיץ תעמולה למען שיתוף פעולה ונגד מסגרת יהודית נפרדת, אם כי ל"בונד" היה רוב ימיו קשר פדרטיבי עם המפלגה הרוסית.

האמור לעיל מסכם את הפעילות ברוסיה הצארית, אבל לא רק שם היו ארגונים יהודים סוציאליסטיים. בגליציה הסמוכה, שהיתה אז תחת שלטון אוסטרי, נוצרה מערכת מקבילה: "פועלי ציון", ס"ט (מקבילה לס"ס) ומפלגה-אחרת ל"בונד", שנקראה "מפלגה יהודית סוציאלי-דמוקרטית". ה"בונד", בהבדל מ"פועלי ציון", לא רצה ארגון בין-ארצי.

כן קמו קבוצות סוציאליסטיות יהודיות גם ברומניה, יון, ובלגיה. כל הסיעות והקבוצות ניסו, וכדרך כלל גם הצליחו, להוציא לאור ספרות בכלל וספרות פריודית בפרט. רוב הפריודיקה היתה מטבע הדברים מחתרתית — או לפחות תחת פיקוח צמוד של הצנזורה — וקצרת ימים. לכן הדפיסו חוברות עבור רוסיה מחוץ לגבולותיה עד כמה שהדבר היה ניתן, ולמרות הסכנה הטמונה בהברחה. אף העיתון היהודי הסוציאליסטי הראשון, "האמת" של אהרון שמואל ליברמן (1877), שלושה גיליונות), נדפס בווינה עבור הקורא היהודי-רוסי.

מקומות מועדפים להדפסה היו הארצות שבהן שלט חופש של ממש: אנגליה ושוויץ. רק בתקופה קצרה, בין סוף 1905 לאמצע 1907, אפשר המצב ברוסיה חופש יחסי, ואז פרחו שם העתונות היהודית הסוציאליסטית על כל פלגיה. ואולם, גם כאשר בפעם הראשונה הופיעו הכותבים בשמותיהם האמיתיים, ננקטו צעדי זהירות: העורך או המו"ל הרשום היה לא פעם "ויץ-רעדאקטער" בעגה של הימים ההם, כלומר

מאז שנות ה-70 למאה ה-19 ופה ושם אף לפני כן, אנו מוצאים יהודים מהפכנים ברוסיה ופולין. בתחילה היו אלה צעירים שנטמעו בתנועת המרד מסביבם ושנטו אף לראות את היהדות ככת מנצלים שסופה כליה. בשנות ה-80 וה-90 התפתחה תנועה סוציאליסטית יהודית שהיתה, לפחות מבחינה ארגונית, בעלת צביון לאומי וחבריה ייסדו בשנת 1897 את המפלגה הסוציאליסטית היהודית הראשונה, ה"בונד" (קיצור השם היידי, שפירושו "ברית כללית של הפועלים היהודים בליטא, פולין ורוסיה").

בראשית המאה הנוכחית, שנים מספר אחרי היווסדו, קמו ל"בונד" מתחרים בצורת קבוצות פועלים בעלי גוון ציוני, שתנועתם נקראה בשם כוללת "פועלי ציון". אחרי שורה של ויכוחים אידאולוגיים התגבשו בשנים 1905-1906 שלוש סיעות מתוך קבוצות אלה: קבוצת בורוכוב, ששמה את הדגש על הפתרון בארץ ישראל סוציאליסטית, והיא לבד נשאה מכאן ואילך את השם "פועלי ציון"; מפלגת הציונים-סוציאליסטים, שהיתה לאמיתו של דבר טריטוריאליסטית (נהוג לכנותה ס"ס לפי הקיצור הרוסי של שמה); ומפלגת הפועלים היהודית-סוציאליסטית, סיעה קטנה יחסית, שדגלה באוטונומיה רחבה בתוך רוסיה ובכינון "סיים" (פרלמנט) יהודי — וחבריה נקראו י"ס לפי הקיצור הרוסי ו"סיימיסטים" בפי העם. נוסף על אלה צצו לזמן קצר שתי מפלגות אחרות: מפלגת הפועלים היהודית העצמאית, שדגלה במאבק כלכלי ולא-פוליטי, פעלה בחסות המשטרה, והתחסלה ב-1903; ומפלגת הפועלים היהודית הטריטוריאליסטית, שהתמזגה חיש מהר עם ס"ס. אחרי מהפכת פברואר 1917 ברוסיה התמזגו גם ס"ס וי"ס וייסדו מה שכינו "מפלגת הפועלים היהודית-סוציאליסטית המאוחדת".

גורל הסיעות האלה אחרי 1916 אינו מענייננו כאן, אבל נעיר בקצרה, שה"בונד" מצא לעצמו מרכז חדש בפולין, "פועלי ציון" בארץ ישראל, ואילו "המאוחדים", כפי שקראו להם בקיצור, ירדו מהר מן הבמה

אהרן שמואל ליברמן (יושב, שלישי מימין), עורך "האמת", בחברת סוציאליסטים יהודים

לבסוף הפניה לחומר רקע: לא מכבר הופיע בתרגום עברי מחקר המקיף של יונתן פרנקל "נבואה ופוליטיקה: סוציאליזם, לאומיות, ויהודי רוסיה, 1862-1917" (תל אביב, 1989). על ראשית ה"בונד" והתקופה שקדמה לו ראה: משה מישקינסקי, "ראשית תנועת הפועלים היהודית ברוסיה: מגמות יסוד" (תל אביב, תשמ"א). על ראשית ס"ס כתב אלכסנדר גוטמן, "המפלגה הציונית-הסוציאליסטית ברוסיה (ס"ס) בשנים 1905-1906" (תל אביב, 1985). חיבורו של מתתיהו מיניץ על בורוכוב שימושי לראשית של תנועת "פועלי ציון": "בר בורוכוב: המעגל הראשון (1900-1906)", (תל אביב, 1976). על י"ס קיימת חוברת מקורות בעריכתי: "תנועת התחיה ("וורודניה") ומפלגת הפועלים היהודית-סוציאליסטית (מפ"ס)" (ירושלים, 1989).

בין המקורות הביבליוגרפיים הישירים נודקתי רבות לספרו היסודי של אברהם קירושניץ, "די יידישע פרעסע אין דער געוועזענער רוסלענדישער אימפעריע, 1823-1916" (מוסקווא, 1930) (העתונות היידית באימפריה הרוסית לשעבר, 1823-1916). קירושניץ, בונדאי לשעבר וביבליוגרף סובייטי חשוב, נפל קורבן לטיהורי סטלין ב-1938. בביבליוגרפיה המלאה נרשמו ליד כל פריט המקורות הביבליוגרפיים, וכן מיקומו בספריות או ארכיונים, עד כמה שיכולנו לגלות זאת.

אדם המוכן לשבת בבית הסוהר על מנת שהעורכים האמיתיים יוציאו כתב עת אחר.

אחרי הציפיות לחופש אורחי בעקבות מהפכת 1905 ברוסיה, היתה מהפכת הנגר של 1907 מכה קשה לכל התנועה הסוציאליסטית. גם ברחוב היהודי גבר היאוש והפעילות ירדה פלאים. ב-1911 בערך הורגשה הקלה ואנו עדים להופעת לעתונות מצד המפלגות הסוצי-אליסטיות באיצטלה של פעילות תרבותית. זו היתה נסבלת וליגלית ואינה מענייננו כאן.

מה שאנו מביאים כאן לפני הקורא הוא לקט נרחב מביבליוגרפיה העומדת לצאת בקרוב בשפה האנגלית. נושא הביבליוגרפיה היא הפרוידיקה היהודית הסוציאליסטית והמהפכנית במזרח אירופה מראשיתה עד 1916 ועד בכלל. נטלתי על עצמי עריכתה לפי בקשת ידידי המנוח, ההיסטוריון שמואל אטינגר, אבל עוד לפני שנים רבות יזם את הרעיון משה מישקינסקי, פרופסור בדימוס באוניברסיטת תל אביב ומומחה לתנועת הפועלים היהודית במזרח אירופה. ביבליוגרפיה זו כוללת קרוב ל-250 פריטים. תודתי נתונה למרכז דינור באוניברסיטה העברית, אשר לקח פרויקט זה תחת חסותו, ולמנהל המרכז אהרון קידר, על הרשות האדיבה לפרסם חלקים מהביבליוגרפיה בגרסה עברית, בכתב העת "קשר".

א. עד ייסוד ה"בונד" ב-1897

1. האמת

עברית. ירחון. וינה. גל' 3-1; סיון-אב/אלול תרל"ז (1877).
עורך: א. פרימן (אהרן שמואל ליברמן). יוזם: העורך.

העתון היהודי-סוציאליסטי הראשון, היה אמור להיות מוברח לתוך רוסיה הצארית. ראשיתו כעלון. נדפס מחדש בתל-אביב (1938) עם הקדמה מאת צבי קרול ונדפס פעם נוספת (1966) מטעם האוניברסיטה העברית בירושלים. על העתון ועורכו קיימת ספרות ענפה.

2. ארבייטער צייטונג (עתון הפועלים)

יידיש. פטרבורג? גל' 1; 15 ינואר 1881.

העתון הסוציאליסטי הראשון שנדפס ביידיש, במכונת שכפול, מתורגם ומקוצר מתוך העתון הפופוליסטי Rabochaia Gazeta. הפרסום היחיד נדפס מחדש בכרך השלישי של "היסטארישע שריפטן". יש המייחסים את העריכה לחסיה הלפמן, המהפכנית הצעירה שהיתה מעורבת ברציחתו של הצאר אלכסנדר השני.

3. LUMINA (אור)

שבועון רומני. יצא לאור בבוקרשט(?) גל' 5-1; 12 בדצמבר 1887 — 24 בינואר 1888. העורך סטפן טטנצה.

הביטאון הסוציאליסטי הראשון של יהודי רומניה. ייצג את השקפותיה של קבוצה שהונהגה בידי סטודנט לרפואה שהיה מאוחר יותר מנהיג הסוציאליזם הרומני, סטפן טטנצה (שטיין). נדיר מאוד.

4. נייצעס אויס רוססלאנד (חדשות מרוסיה)

יידיש. שבועון. וילנה. 1895?

עורך: ד"ר שוץ. יוזם: סוציאלי-דמוקרטים.

בהתאם לכמה מקורות פורסם בשנת 1894. נאמר כי מנהיג ה"בונד" מאוחר יותר, ו. קוטובסקי, הוציא לאור פרסום דומה ברוסית בשם Rossii Chto Slyshno V.

5. ארבייטער בלעטעל (עלון הפועלים)

יידיש. מינסק. גל' 9-1; 14 מרס-אוגוסט 1897.

עורכים: בוריס פרומקין, פול ברמן. יוזם: הועד הסוציאלי-דמוקרטי במינסק.

משוכפל. חלק מהחומר נדפס מחדש בכרך השלישי של "היסטארישע שריפטן".

ג. "בונד"

6. דער אידישער ארבייטער (הפועל היהודי)

יידיש. פטרבורג, ז'נווה, לונדון. גל' 17-1;

דצמבר 1896 — נובמבר 1904.

עורכים: ו. קוטובסקי, ג'ון (יוסף מיל) ועוד. יוזם: "בונד".

נחשב, לעתים, כעתון הראשון של הפועל היהודי ברוסיה. נוסד על-ידי קבוצה של יהודים מווילנה בעלי השקפות סוציאלי-דמוקרטיות ונשלט לאחר מכן על-ידי אנשי ה"בונד" שהשתלטו על מקורותיו הכספיים. עקב כך נהפך לביטאון הרשמי של ה"בונד". המחלקה ליחסי חוץ של ה"בונד", שמקום מושבה בז'נווה, השתלטה על העתון בשנת 1900. העתון נערך בוילנה אך נדפס בחו"ל. נאמר כי גיליונו הראשון נדפס בברלין. עסק בעיקר בבעיות תיאורטיות.

7. די ארבייטער שטיממע (קול הפועלים)

עורכים: ס. זלדוב (בהתחלה בלבד), גל' ב-מוטניק (א. מוטניקוביץ').
י. פורטנוי ועוד. יוזם: "בונד".

קדם ל"בונד", אבל לאחר ייסודו של האחרון הפך להיות הביטאון המרכזי שלו. תקופה מסוימת נדפס בחו"ל. אחרי מהפכת 1905 באו במקומו כתבי עת חוקיים.

8. דער וועקער (המעורר)

יידיש. וארשה ועוד. גל' 12-1; דצמבר 1898 — מרס 1903.

עורכים: ל. ברנשטיין, א. ליטבק, ב. פרומקין ועוד. יוזם: "בונד".

כלי-ביטוי של עושי המברשות "BERSHTER-BUND". העתון הראשון ביידיש של איגוד מקצועי. גיליונות 8-1 נדפסו בחו"ל. 9-12 נדפסו בווארשה.

9. דער ביאליסטאקער ארבייטער (הפועל של ביאליסטוק)

יידיש. ביאליסטוק. גל' 7-1; אפריל 1899 — ינואר 1902.

עורך: אנמאן (פֶּנְל רוזנטל). יוזם: "בונד".

יצא לאור על-ידי ארגון "בונד" מקומי.

10. דער ווראשאווער ארבייטער (הפועל של וארשה)

יידיש. וארשה. גל' 21-1; 27 ביולי (8 אוגוסט) 1899 — 10 (23) בנובמבר 1905.

יוזם: "בונד".

ביטאון לא חוקי של ה"בונד" בווארשה. נסגר בינוי 1903 וחיידש הופעתו כעתון חוקי לאחר התקוממות 1905, אבל לזמן קצר בלבד. מקור אחד טוען כי גיליונו האחרון יצא לאור ב-2 בינואר 1906.

11. דער מינסקער ארבייטער (הפועל של מינסק)

יידיש. מינסק. גל' 10-1; דצמבר 1900 — דצמבר 1905.

עורכים: ו. מרס, ב. פרומקין, י. וילנקין. יוזם: "בונד" (רשמית: המפלגה הסוציאלי-דמוקרטית הרוסית)

הפסיק את הופעתו בין דצמבר 1901 — נובמבר 1905. גם כאן הניסיון לחדש את ההופעה כעתון חוקי, נכשל.

ולדימיר קדם, מראשי
ה"בונד" ומעורכי עתוניו

12. דער קלאססען קאמפף (מלחמת המעמדות)
יידיש. וילנה. גל' 1-6; ספטמבר 1898 — דצמבר 1901.
יוזם: "בונד".

ביטאון ועד ה"בונד" בוילנה.

13. לעצטע נאכריכטען (ידיעות אחרונות)

יידיש. לונדון. גל' 1-47; אפריל? — דצמבר 1901.
יוזם: "בונד".

עלון שיצא לאור בצורה לא סדירה. כותרת נוספת: חדשות אחרונות
מרוסיה העריצה.

14. GLOS BUNDU (קול הבונד)

פולנית. יצא לאור בזינווה. גל' 1-4, מאי 1904 — ספטמבר 1905.
עורכים: ב. גרוסר, מ. ליבר. המממן: ה"בונד", באמצעות המחלקה
ליחסי חוץ של ה"בונד" שמרכזה בזינווה. ראה גם מס' 15.

15. VESTNIK BUNDA (ידיעות הבונד)

רוסית. יצא לאור בזינווה. שנה ראשונה, גל' 1-2; 5, ינואר-פברואר —
נובמבר 1904. הוצאה חדשה: רוסיה, 30 בדצמבר 1905. המחלקה ליחסי
חוץ של ה"בונד". ניסיון לחדש את הופעתו כעתון חוקי הוביל למאסרו
של המדפיס.

16. די רעוואלוציע אין רוסלאנד (המהפכה ברוסיה)

יידיש ורוסית. בוברויסק. גל' 1-6; ינואר — יוני 1905.
יוזם: "בונד".

עלון חדשות משוכפל של ארגון ה"בונד" בבוברויסק.

17. דער גלאק (הפעמון)

יידיש. וארשה. גל' 1-3; 17 באוגוסט — ספטמבר 1906.

יצא לאור מטעם מועצת ה"בונד" בפולין. לא חוקי.

18. NASZE HASLA (רעיונותינו)

פולנית, וארשה גל' מס' 1-2; 24 בינואר — אפריל 1906. יוזם "בונד".

ביטאון לא חוקי של "המועצה הסוציאלי-דמוקרטית" של ה"בונד"
בווארשה.

19. פון פארטיי-לעבען (מחיי המפלגה)

יידיש. מקום לא ידוע. גל' 1; מרס 1908.

עלון לא חוקי. באותה שנה נתפרסם עלון דומה ברוסיה וגם ממנו נדפס
גיליון אחד בלבד.

20. די גארבער-שטימע (קול מעבד העורות)

יידיש. וילנה. שנה 1, גל' 1; 7 מרס 1908.

עורך: אברם דער טאטע (א. פרימורסקי)? יוזם: "בונד".

ביטאון לא חוקי של מעבדי העורות (Garber Bund). נאמר עליו כאילו
יצא לאור גם ברוסית. נתפס והוחרם בידי המשטרה, ונותרו ממנו עותקים
בודדים.

21. די שטימע פון בונד (קול הבונד)

יידיש. מקום לא ידוע. גל' 1-4; דצמבר 1908 — אפריל 1911.

יוזם: "בונד"

ביטאון לא חוקי של הוועד המרכזי של ה"בונד" — ידוע כי הגיליון
הראשון נדפס בביאליסטוק.

22. לעבענס-פראגען (שאלות החיים)

יידיש. שבועון. וארשה. גל' 1-2; 8 (21) — 18 (31) במאי 1912.

עורך רשום: ח. רייצ'וק. עורכים באמת: ו. מדס, מ. רפס, ר. אברמוביץ'
ועוד. יוזם: "בונד"

הפרסום החוקי הראשון של ה"בונד" לאחר ארבע שנות דיכוי. כאמצעי
זהירות נערך בווינה. נסגר לאחר הגיליון השני והמוציאים לאור בווארשה
נאסרו.

23. דער לאדזשער ארבייטער (הפועל של לודז')

יידיש. מקום לא צויין (פטרקוב). גל' 1; ינואר 1915.

עורכים: מ. אוגוז, י. ליכטנשטיין, ח"ל פוזננסקי. יוזם: "בונד".

הופיע בזמן הכיבוש הגרמני, כנראה פעם אחת בלבד. אנשי ה"בונד"
בלודז' דחו את התנאי של שלטונות הכיבוש להודות להם מעל דפי העתון
והדפיסו את הגיליון בצורה לא חוקית מחוץ לעיר.

ג. תנועת "פועלי ציון" בראשיתה

נחמן סירקין, מראשי "פועלי ציון". ערך את "השחר" בר בורוכוב, הדמות הבולטת ב"פועלי ציון"

24. דער ארבייטער ציוניסט (הפועל הציוני)

יידיש. מינסק. גל' 1-3; 1902? — 1903.

יוזם: "פועלי ציון"

ייצג את "הזרם המינסקאי" בתנועת "פועלי ציון". ליטוגרפיה.

25. כראניק פון ארבייטער-ציוניסטען (כרוניקה של פועלים

ציונים)

יידיש. אודיסה. גל' 1-4; 1903-?

יוזם: "פועלי ציון".

יצא לאור מטעם הזרם הציוני של "פועלי ציון", כלומר אותו חלק בתנועה שדגל בארץ ישראל אחרי שהתנועה הטריטוריאליסטית הופיעה על הבמה.

26. אונזער צוקונפט (עתידנו)

יידיש. וארשה. גל' 1-2; 1903?

יוזם: "פועלי ציון".

הופיע כנראה פעמיים. יצא לאור על-ידי "הפועלים הסוציאליסטים" בווארשה.

27. השחר

עברית. ברלין. גל' 1; תרס"ג (יולי 1903).

עורך: בן-אליעזר (נחמן סירקין). יוזם: "חרות".

הנודע בניסיונותיו הרבים של נחמן סירקין להוציא כתב עת המצדד בציונות סוציאליסטית. סירקין תרם לגיליון את מרבית החומר. נדפס מחדש בכתבי נחמן סירקין.

ד. פועלי ציון ה"פלשתניאים" (סיעת בורוכוב)

28. EVREISKAIA RABOCHAIA KHRONIKA (כרוניקה יהודית

פועלית)

רוסית. שנה ראשונה. גל' 1-3; 23 באפריל — 23 ביוני 1903.

עורך ומ"ל: ל. מלצר (ליובה בורוכובה). המממן: "פועלי ציון".

ביטאון מועצת אזור פולטובה של "פועלי ציון". מוקדש ברובו לפרסום נוסח המצע של סיעת בורוכוב ("Nasha Platforma"). נסגר על-ידי השלטונות שתפסו והחרימו את הגיליון הרביעי ואסרו את צוות העובדים.

29. MOLOT (הפטיש)

רוסית. ירחון. שנה ראשונה. גל' 1-2; יוני-יולי 1906. עורך-מ"ל:

32. פארווערטס (קדימה) יידיש. פעמיים בחודש. וילנה. גל' 1-3; 4 (17) במאי — 17 (30) ביולי 1907.
 עורך: ו. זיידשנור. יוזם: "פועלי ציון".
 ממשיכו של "דער פראלעטארישער געדאנק" וכמוהו נסגר לאחר הגיליון השלישי.

ה. ציונים-סוציאליסטים (ס"ס)

33. פרייהייט (חרות) יידיש. שבועון. קרקוב (למעשה פודגורזה). שנה 1, גל' 1-4; 25 באוגוסט? — 15 בספטמבר 1905.
 עורך-מ"ל: שולם פרוינד. יוזם: ס"ס.

"ביטאון הפועלים הציונים-סוציאליסטים (ס"ס)".

34. יידישער פראלעטאריער (הפרולטר היהודי) יידיש. לונדון? וארשה. שנה 1, גל' 1-2; 1905 (גל' 2: נובמבר) יוזם: ס"ס.

"ביטאון המפלגה הציונית-סוציאליסטית". גיליון 1 נדפס בחו"ל ב-8,000 עותקים. ייתכן שגיליון 2 היה חוקי למחצה.

35. חראניק פון דער פראפעסיאנאלער בעוועגונג (כרוניקה של התנועה המקצועית) יידיש. לודז'. גל' 1-2; 1906.
 עורך: משה כץ. יוזם: ס"ס.

יצא לאור ביוזמת הציונים-הסוציאליסטים (ס"ס) בלודז'. לא חוקי.

ו. מפלגת הפועלים היהודית הטריטוריאליסטית

36. דאס ארבייטער ווארט (דבר הפועל) יידיש. מינסק. גל' 1-4; נובמבר 1905 — אוקטובר 1906.
 יוזם: יט"פ.

ביטאון הוועד המינסקאי של מפלגה קצרת ימים — יט"פ.

37. דאס נייע לעבען (החיים החדשים) יידיש. לונדון. גל' 1; אפריל 1906.

"הביטאון המרכזי של המפלגה הטריטוריאליסטית של פועלים יהודים". נראה שהופיע פעם אחת בלבד. הופץ בצורה לא חוקית ברוסיה.

ו. מ. שפירא. עורך בפועל: פליקס (ו. אדים) המממן: "פועלי ציון". ביטאון האיגוד הקרימאי של "פועלי ציון". גיליון 2 הוחרם.

38. דאס יידישע ארבייטער-ווארט (דבר הפועל היהודי) יידיש. קרקוב, ורשה. שנה 1, גל' 1-3; 1906 (גל' אחרון: יולי). עורך: מ. יארבלום. יוזם: "פועלי ציון".

ביטאון "פועלי ציון" מאיזור וארשה ובכללו צ'נטטוב. נאמר כי זהו העתון הראשון של ארגון כל שהוא באימפריה הרוסית, אך הגיליון הראשון שלו נדפס בחו"ל (בקרקוב).

39. דער פראלעטארישער געדאנק (המחשבה הפרולטרית) יידיש. פעמיים בחודש. וילנה. שנה 1, גל' 1-3; 17 בינואר — 28 בפברואר 1907.
 עורך-מ"ל: שלמה (ז. שולמן). יוזם: "פועלי ציון".

הביטאון החוקי הראשון של הסתדרות פועלי ציון ביידיש, שחיוו היו קצרים. נאמר שהגיליון השני הוחרם והשלטונות סגרו את העתון לאחר הגיליון השלישי. במקומו בא "פארווערטס" (ראה מספר 32).

לקט מעתוני "פועלי ציון" ברוסיה

ז. ה"סיימיסטים"

38. VOZROZHDENIE (התחיה)

רוסית. לונדון, פאריס, סט. פטרסבורג. גיליון 1-5; פברואר 1904 — דצמבר 1905.

עורכים: מ. ב. רטנר, בן-אריד (א. רוזין) ואחרים. המממן: "Vozrozhdenie" (התחיה).

יצא לאור על-ידי קבוצת אינטלקטואלים. כמה מהם ייסדו מאוחר יותר את מפלגת הפועלים היהודים הסוציאליסטים, הידועה בשם "סיימיסט". לביטאונם היתה השפעה רבה בחיזוק המודעות היהודית הלאומית. הוברח בצורה לא חוקית לרוסיה.

ה. סוציאליסטים ספרדים

39. לה סולידארידאד אוב'ראדיריה (אחדות הפועלים)

לדינו. שבועון. סלוניקי. שנה 1-2; 17 בפברואר 1911 — באוקטובר 1912?

עורך אחראי: שמואל אמן. יוזם: הפרציה הסוציאליסטית של סלוניקי.

שבועון סוציאליסטי. נסגר על-ידי השלטונות התורכים בשל פרסום מנשר נגד מלחמת הבלקן.

40. סינטיילייה אוב'ריריה (ניצוץ הפועל)

לדינו. פעמיים בחודש. סלוניקי. 1914 (גל' 2: 2 ינואר) יוזם: סוציאליסטים יהודים.

"עתון להגנת האינטרסים של הפועלים", כנראה לא חוקי בשל העובדה כי כתובת המדפיס בסופיה, בולגריה. בגיליון השני מופיע מנשר קומוניסטי בתרגום ללדינו.

ט. "העצמאיים"

41. פלוג בלעטטעל (עלון)

יידיש. וילנה. גל' [2-1]; 1902.

יוזם: מפלגת הפועלים היהודית העצמאית.

"יוצא לאור על-ידי קבוצת וילנה" של מפלגת הפועלים היהודית העצמאית השנויה במחלוקת וקצרת הימים. פרסומיה הם מאוד נדירים. גיליון אחד של "עלון" זה, נשמר בארכיון ה"בונד" בניו-יורק.

י. הסוציאליזם דמוקרטיה הכללית ברוסיה

42. סוציאליזם דעמאקראט (סוציאליזם דמוקרטי)

יידיש. וארשה. גל' 1; 5 בנובמבר 1905.

יוזם: מפלגת הפועלים הסוציאליזם דמוקרטיה הרוסית.

כתב עת ראשון ביידיש מטעם המפלגה הרוסית של העובדים הסוציאליזם דמוקרטיים, שנתפרסם בזמנו כדי להתחרות עם ה"בונד", שעזב זמנית את המפלגה. לא חוקי.

43. סאציאליסטישעס פלוגבלאט (עלון סוציאליסטי)

יידיש. וילנה. גל' 1-4; דצמבר 1906 — קיץ 1907.

יוזם: ליטאים סוציאליזם דמוקרטיים.

יצא לאור על-ידי שתי קבוצות של סוציאליזם דמוקרטיים (ס"ד). לא סדיר ולא חוקי.

יא. סוציאליזם רבולוציונריים

44. דער רעוואלוציאנערער שטורם-גלאק (פעמון הסער

המהפכני)

יידיש. פאריס. גל' 1; [דצמבר 1905]

יוזם: המפלגה הסוציאליזם רבולוציונרית.

יצא לאור על-ידי "מהפכנים-סוציאליסטים צעירים". לא חוקי.

יב. המפלגה הפולנית הסוציאליסטית (פפ"ס)

45. דער ארבייטער (הפועל)

יידיש. לונדון, וארשה, ועוד. גל' 1-64; דצמבר 1898 — 16 באוגוסט 1907

עורכים: ו'צקי (מ. הורביץ), ל. ו'סילבסקי, פ. זקס, מ. רובינשטיין. יוזם: פפ"ס.

ביטאון המועצה היהודית של המפלגה הפולנית הסוציאליסטית (פפ"ס). מקום הפרסום שונה לעתים קרובות. חוקי למחצה מדצמבר 1905. לפי קידושניץ יצאו לאור עד סוף 1907 מעל ל-70 גיליונות.

46. די פראלעטארישע וו גלט (העולם הפרולטר)

יידיש. לונדון. שנה 1-2; אוקטובר 1902 — פברואר 1903.

עורכים: פ. זקס, מ. רובינשטיין, פ. קרנץ. יוזם: פפ"ס.

כנראה שתוכנן להיות רבעון, אך הופיע שלוש פעמים בלבד.

47. סאציאליסטישע בלעטלעך (עלים סוציאליסטיים)

יידיש. וארשה. גל' 1-12; נובמבר — 22 בדצמבר 1905.

עורך: מ. קרול. יוזם: פפ"ס.

עלון הוועד המרכזי של פפ"ס בתקופת אי שקט מהפכני. לא חוקי. ידוע יותר בשם "דאס סוציאליסטישע בלאט".

י"ד. אנרכיסטים

50. די רעוואלוציאן שטימע (קול המהפכה)
יידיש. וארשה. שנה 1, גל' 1; 10 באוקטובר 1906.
יוזם: אנרכיסטים.

אחד הניסיונות המעטים מאוד של אנרכיסטים מקומיים לפרסם כתב עת. עותק הגיע לספריה הלאומית בירושלים. קירושניץ חושב כי ייתכן שהופיע גם גיליון גוסף, לא חוקי.

י"ג. סוציאליסטים פולנים אחרים

48. די רויטע פאן (הדגל האדום)
יידיש. וארשה. גל' [1-5?]; [6 ביולי 1906] — ?
יוזם: המפלגה הסוציאל-דמוקרטית של מלכות פולין וליטא (סדקפי"ל)
חאריכי הופעה לא ידועים. לפי מקור אחד, הופיעו רק ארבעה גיליונות.
לא חוקי.

49. דער פראלעטאריער (הפרולטר)
יידיש. וארשה. גל' 1-12; 1906 — דצמבר 1907.
יוזם: "פרולטריאט". לא סדיר ולא חוקי.

יהודים בקייב, אוקראינה, לאחר פוגרום בשנת 1881

